

BORGMESTERKÆDEN

Tak til sponsorerne:

CUBIC-Modulsystem A/S

ebh-fonden

Flex Coil a/s

Fårup Sommerland

Inelco A/S

Klim Sparekasse

Mama's LIFE

Migatronik Automation A/S

M-Tec A/S

Nordea Bank Danmark A/S

Scandinavian Boiler Service A/S

Sparekassen Hvetbo A/S

Sparekassen Vendsyssel

Spar Nord Fonden

Tømrmester Lars Eriksen

*Erhvervsforeningen for
Jammerbugt Kommune*

Erhvervsforeningen

Direktør Brian Bertelsen er formand for Erhvervsforeningen og Erhvervsrådet i Jammerbugt Kommune. I 2008 blev han kontaktet af Aabybros tidligere borgmester, Ole Lykkegaard, der foreslog, at Jammerbugt, i lighed med de fleste andre kommuner, burde have en borgmesterkæde.

- Jeg syntes det var en oplagt idé, fortæller Brian Bertelsen. Den blev positivt modtaget i vores forretningsudvalg, hvor der var bred enighed om, at vores borgmester naturligvis skulle være "ordentligt påklædt" i forbindelse med officielle opgaver.

Med henblik på at skabe det økonomisk grundlag, kontaktede vi en smal kreds af potentielle sponsorer blandt lokale pengeinstitutter og udvalgte erhvervsvirksomheder, og alle var positivt stemt.

Vi var enige om, at kæden gennem billeder og symboler skulle beskrive Jam-

merbugt Kommunes historie, erhverv og natur, og vi besluttede at kontakte guldsmed Andreas Exner, der dels var kendt for sin faglige dygtighed, dels havde han gennem sin opvækst opnået stort kendskab til hele området.

Valget viste sig at være rigtigt, for det færdige resultat lever helt op til vore forventninger!

Erhvervsforeningen for Jammerbugt Kommune blev grundlagt allerede i 2006, da kommunesammenlægningen var en realitet. Vi etablerede et "sammenlægningsudvalg", bestående af to personer fra hver af de eksisterende erhvervsråd i henholdsvis Pandrup, Aabybro, Brovst og Fjerritslev. Endvidere deltog repræsentanter for den kommende storkommune, samt Mogens Gade i egenskab af kommende borgmester.

Vi havde en række gode og konstruktive møder om vore forventninger og hvordan vi, trods eksisterende forskelligheder, kunne få et fremtidigt samarbejde til at fungere. Drøftelserne betød at eventuelle forbehold hurtigt blev brudt ned, og i løbet af efteråret 2006 blev rammerne skabt for den nye forening. Ved kommunesam-

menlægningen 1. januar 2007, havde vi således et godt udgangspunkt for de fremtidige arbejdsopgaver.

Erhvervsrådet består af sytten medlemmer, udpeget af og blandt Erhvervsforeningens 168 medlemmer, der repræsenterer hele erhvervsområdet. Fire gange årligt mødes rådets medlemmer med kommunalbestyrelsen og repræsentanter fra organisationerne, for at drøfte den videre udvikling af erhvervslivet i Jammerbugt Kommune. Vi vil naturligvis gerne tiltrække nye virksomheder, men samtidig er det vigtigt at sikre optimale betingelser for det eksisterende erhvervsliv.

Alt, hvad vi laver, sker i tæt samarbejde med Erhvervskontoret og erhvervschef Poul Bjarne Jensen. Det ligger i sagens natur, at vi med forskellige opdrag også af og til udfordrer hinanden, men samarbejdet er overordentligt stærkt og professionelt.

Netop det gode samarbejde er årsag til, at flere af vore oprindelige indsatsområder nu er realiseret, og der kommer stadig nye til.

Borgmesteren

Den 4. marts 2009 fik borgmester Mogens Gade overdraget Jammerbugt Kommunes borgmesterkæde, der siden er båret og udstillet ved adskillige lejligheder.

Borgmesteren er meget glad for kæden, som også bliver minutiøst studeret og beundret af alle, der ser den. Ingen af de fire sammenlagte kommuner, Pandrup, Aabybro, Brovst og Fjerritslev havde tidligere haft en borgmesterkæde, og derfor er den i sig selv et flot symbol på den fælles fremtid.

- Jeg var heldig tidligt at få indflydelse på kæden, fortæller Mogens Gade. Ikke på dens billedmæssige udformning, men på symbolerne, som er en vigtig del af historiefortællingen. Af kædens mange led holder jeg allermost af solen med dens fire stråler. Den symboliserer noget vigtigt, nemlig at hver af kommunerne har meget at bidrage med til det nye fællesskab. Og den store, unikke mangfoldighed, vi tilsammen rummer, skaber en helhed og fælles identitet, som skal være

vores styrke. Samtidig er det vigtigt, at vi alle kan genkende nogle af vore rødder i kæden.

Solen kan også symbolisere det vi i fremtiden skal leve af: Fortsat erhvervsudvikling, øget turisme, fortsat liv i lokalsamfundene og øget befolkningstal.

Jeg synes hele kæden er flot, både kunstnerisk og håndværksmæssigt. Endelig fortæller den en god historie, der både rummer fortid og en fremtid.

Mogens Gade er født i Øster Svenstrup og opvokset i Skovsgaard, hvor han stadig bor. Efter studentereksamen læste han til lærer på Ranum Seminarium og nåede at være ansat på Øland/Langeslund Skole i godt seksten år, før han blev valgt til borgmester i Brovst Kommune i 2002.

- Allerede i 1989 blev jeg valgt til Brovst Byråd for partiet Venstre. Jeg var ung, kun otteogtyve år, og selv om jeg havde ladet mig opstille, var der vist ingen, heller ikke jeg selv, der havde troet, jeg blev valgt ind. Allerede to år senere blev jeg socialudvalgsformand, og som fyrrårig blev jeg borgmester. Alt i alt kan man sige, at jeg har været tidligt ude, men jeg har løbende høstet stor erfaring.

Drivkraften til at gå ind i politik var som udgangspunkt mit engagement i skole- og fritidsområdet, hvor jeg gerne ville gøre en forskel.

Med årene viste det sig, at jeg trivedes godt med de politiske udfordringer, og derfor var det naturligt for mig at sige ja til at blive borgmesterkandidat i Brovst Kommune i 2001 og fire år senere i den nye Jammerbugt Kommune.

Uanset hvad jeg har engageret mig i, som lærer, far, spejder og politiker, har drivkraften været lysten til at gøre en forskel, og det synes jeg er lykkedes. Følelsen af, at arbejdet også er en livsstil, skal være til stede. Ellers kan man ikke overleve, og så vil det hele både være spild af tid og synd for borgerne. Jeg er glad hver eneste dag, når jeg tager på arbejde, og mine mangeartede opgaver har bragt mig rundt i selv den mindste og fjerneste krog i området.

At blive borgmester for den nye stor-kommune er jo en historisk begivenhed, der aldrig gentager sig. Hver dag skal der træffes nye, ofte store beslutninger, der får konsekvenser langt ind i fremtiden, men det er både spændende og motiverende!

Snedkeren

For tømrer- og snedkermester Lars Eriksen, Pandrup, var det intet mindre en ønskeopgave, da han blev bedt om at lave det store træskrin til opbevaring af borgmesterkæden.

Lars Eriksen grundlagde sin virksomhed i 1978 og etablerede sig i Oscar Villadsens tidligere cementstøberi i Bredgade. I 2009 er der beskæftiget ti mand, heraf én fast på snedkerværkstedet, der er et sandt eldorado for alle med interesse for godt, gedigent håndværk. Maskinerne er af ældre dato, men de er funktionelle, og det er det vigtigste, for her har computerstyrede robotter ikke overtaget det ædle håndværk.

Lars Eriksens lidenskabelige interesse for træ afspejler sig i store, sirligt tildækkede lagre af rå planker, og på et større område bag værkstedet vokser en sand jungle af forskellige træsorter, dyrket af ham selv til endnu ukendte formål.

- Vi ser en udfordring i at påtage os specielle opgaver, som andre måske ikke har

lyst til at give sig i kast med, fortæller Lars Eriksen. Derfor blev jeg glad, da erhvervschef Poul Bjarne Jensen spurgte, om jeg havde lyst til at fremstille skrinet til borgmesterkæden.

Jeg deltog helt fra starten i møderne med Andreas Exner, og sammen fandt vi frem til den endelige udformning af skrinet. Han er åben og lydhør, og vi havde et rigtig godt samarbejde og en god dialog. Uanset, om man laver smykker eller træarbejder, er der blandt håndværkere et fælles kreativt sprog, som virker uden brug af mange ord og forklaringer.

Jeg har stor respekt for Andreas's måde at arbejde på, og det var spændende på tæt hold at opleve arbejdsprocessen og den store symbolværdi, der ligger i selve kæden. Og jeg synes ikke, resultatet kunne være flottere.

Den oprindelige plan var at lave skrinet i moseeg, som har vokset her i området for 6-7000 år siden. Men da træet indeholder syre, som formentlig vil angribe sølvet i kæden, måtte vi finde en anden løsning. Det blev en afrikansk olieholdig træsort med en varm, mørk lød, som jeg synes passer godt til formålet.

Arbejdet blev endeligt færdiggjort umiddelbart før afleveringen, da Andreas kom hjem til mig privat og monterede de to sølvplader med signatur og navne på sponsorerne.

Efterfølgende kørte jeg med ham til Rådhuset i Aabybro, og idet vi passerede skulpturen "Vækst", gav han et kort trut i hornet, en hilsen til faderen, Bent Exner, som jeg også har kendt i mange år. Det oplevede jeg som en fin gestus, for jeg er helt sikker på, at borgmesterkæden er lavet helt i hans fars ånd, hvilket også kan aflæses i flere af symbolerne.

Og selv om mit arbejde er en bagatel i forhold til helheden, er jeg både glad og stolt over på denne måde at have givet mit bidrag til Jammerbugt Kommunes borgmesterkæde.

Guldsmeden

Andreas Exner valgte at følge familietraditionen og blev guldsmed, ligesom sin far, mor, morfar og oldefar.

Ét af Ringkøbings mange charmerende, ældre huse, danner i dag ramme om Exners guldsmedeværksted. Hustruen, Margrethe Koch, er sognepræst i det nærliggende Tim Sogn. Også hun følger en familietradition og er i lige linie præst i syvende generation.

Sammen med fire yngre søstre voksede Andreas Exner op i den gamle skole på Røde Hedevej nær Kaas, og med hjemmet som udgangspunkt sugede han alle de indtryk til sig, der i 2009 blev samlet i Jammerbugt Kommunes borgmesterkæde.

- Jeg er født i 1961 og er den eneste af vi fem søskende, der blev guldsmed. Min ældste søster, Nanna, har gode anlæg for håndværket og burde i virkeligheden også være gået den vej. Men hun har været mig en god hjælp og inspiration i arbejdet med borgmesterkæden.

Som ung havde jeg slet ikke noget ønske om at blive guldsmed - tværtimod.

Siden jeg var seks år, har jeg lavet smykker og udviklede mig til at være en udmærket amatør. Jeg lavede fine små ting i sølv, blandt andet måleskeer, som jeg selv smedede og ciselerede, og i min skoletid tog jeg imod bestillinger fra lærerne og kunne lave en fin ske for halvtreds kroner. Det var egentlig ikke noget, jeg blev opmuntret til hjemmefra, hvor mine forældre mest havde holdningen: "lad bare Andreas lege!" Men selvfølgelig hjalp de mig!

Af og til kom jeg også i avisen, bl.a. huser jeg en artikel med overskriften "Ægget lærer hønen", hvor jeg underviste min far i, hvordan man lavede store smykker. For hvis han lavede store smykker, så skulle de bare se MINE. Som otteårig lavede jeg blandt andet et stort lueforyldt vedhæng, som jeg i dag har hængende på væggen i mit værksted. Selve lueforyldningen udførte jeg dog ikke selv, men jeg stod og lurede bag en glasrude, så jeg kunne følge processen. Jeg var kun ni år, da jeg udstillede på "Den Permanente" sammen med andre kunstnerbørn.

Men guldsmed, det skulle jeg som sagt

ikke være. Det var bare rart at kunne teknikken, hvis man skulle få lyst til at lave et smykke.

Jeg ville være sømand, og efter realeksamnen tog jeg ud at sejle et år, med søfartsbog og det hele. Snart fandt jeg ud af, at det var en fejltagelse. Virkeligheden levede ikke op til drømmen, for sømandslivet var for hårdt for mig. Efter en tur med Skoleskibet Danmark, påmønstrede jeg en coaster, der sejlede på Polen, Østtyskland og Hamburg. Men der var for meget sprut og mandehørm, og var man ikke med på dén, så var man bare dum og blev sat til at banke rust. Efter et år havde jeg fået nok og gik i land.

Nu kom jeg på Aalborghus Gymnasium, der var kendt for at have den bedste musiklinie, for nu satsede jeg på en fremtid som musiker. I 1978, før jeg tog ud at sejle, havde jeg været til en koncert i Jetsmarkhallen, hvor jeg især hæftede mig ved keyboardspilleren, Michael Bundgaard.

Måske lå der en fremtid for mig som musiker? Det første skridt var i virkeligheden taget, for allerede som barn havde jeg fået klaverundervisning.

Uden nævneværdig anstrengelse fik jeg min studentereksamen. Jeg havde hverken tid eller overskud til at gøre særlig meget ved bøgerne, for jeg spillede og komponerede hele tiden. Jeg gik med runde briller og fåreskindspels og var helt og aldeles indhyllet i min egen verden.

Jeg fik ikke speciel megen opbakning til musikerdrømmene hjemmefra, for min far var travlt optaget af sit eget arbejde.

Men kort før eksamen i 3. G, begyndte jeg for alvor at overveje min fremtid, og under et besøg hjemme spurgte jeg pludselig min far: "Skal du ikke snart have en lærling?"

Helt uovervejnet var det nu ikke, for jeg havde gjort mig tanker om, at det var synd, at der ikke var nogen til at videreføre hans store faglige kunnen, herunder lueforyldning. Når alt kom til alt, var jeg jo min fars søn!

Allerede mens jeg gik i 2. real, havde far spurgt, om jeg havde lyst til at komme i lære. Men på det tidspunkt oplevede jeg mig selv sige "nej tak" til en læreplads hos én af landets bedste guldsmede. Det oplevede jeg dengang som et privilegium!

Men nu var jeg parat, og så snart jeg

havde fået studenterhuen på, startede jeg som lærling hos min far. Det var 1. juli 1982, og han var på det tidspunkt flyttet til Tranekærvej i Kaas, hvor han boede til sin død i 2006.

Det er ikke specielt anbefalelsesværdigt både at være søn og lærling, og skulle et af vore tre børn få lyst til at blive guldsmed, skal det ikke være med udgangspunkt i mit værksted.

Jeg havde fortsat gang i musikken og spillede i orkester torsdag, fredag og lørdag aften. Søndag morgen kl. syv skulle bilen afleveres, og så var det om at indhente noget søvn, så jeg kunne være nogenlunde udhvilet, til jeg skulle på værkstedet om mandagen. Det var et hårdt liv, og det var rimeligt, at far på et tidspunkt satte mig stolen for døren og sagde: "Enten er du musiker, eller også er du guldsmed!"

Dermed sluttede det hektiske turnéliv, så jeg kunne koncentrere mig om mit egentlige håndværk. Men jeg har aldrig lagt musikken helt på hylden og holder fortsat meget af at spille.

I dag restaurerer jeg kirkesølv, ligesom min far tidligere gjorde. Det betyder, at

jeg har fået mange flere arbejdsopgaver end tidligere. Spændende opgaver, der skaber et økonomisk fundament og dermed større frihed i den kunstneriske skabelsesproces, der er forbundet med at lave smykker.

Selvfølgelig skal det ikke være en sovepude, der betyder, at hvis der er penge nok i kassen, kan man tillade sig at være så kreativ, at ingen i virkeligheden kan finde ud af at bære smykkerne. Den holdning er muligvis årsag til, at så mange af min fars smykker i dag befinder sig bag lås og slå på Vendsyssel Kunstmuseum, stik imod deres egentlige bestemmelse.

Arbejdsmetoderne er forskellige. At lave smykker er i høj grad en kreativ proces, forenet med den gode håndværksmæssige kunnen og indsigt, som er absolut nødvendig ved restaurering og reparation af en alterkalk fra 1600-tallet, der måske er slidt eller bulet efter en tur på gulvet.

Ligesom min far har jeg udviklet min helt egen teknik til lueforyldning. Men selvfølgelig eksisterer der gamle opskrifter på processen, bl. a. i "Håndbog for juvelerer, guld- og sølvarbejdere" fra 1839, hos os slet og ret kaldet "Bogen", som er

én af de mange fagbøger, jeg har arvet.

I læretiden boede jeg i en periode i en rigtig gammel bolig i Aalborg. Huslejen var beskeden, ti kroner og tyve ører om måneden. Men fordi jeg fungerede som vicevært, boede jeg helt gratis, indtil jeg flyttede til en lille lærlingelejlighed et andet sted i byen. Jeg cyklede hver dag frem og tilbage til Tranekærvej, syvogtyve kilometer hver vej, så det var god motion.

Jeg blev udlært nytårsaften 1985. En dejlig aften med champagne på bordet, og nogle måneder senere flyttede jeg til København for at videreuddanne mig på fagskolen.

Her boede jeg i kollektiv, med healing, jordstråling, fri sex og alt, hvad der hørte sig til. Jeg var jo en bonderøv fra Kaas, og stedet levede fuldt ud op til alle mine fordomme. I den periode mødte jeg Margrethe, vi blev kærestes og siden gift.

På et tidspunkt erfarede jeg, at man søgte en svend hos Georg Jensen, og jeg blev ansat, nærmest pr. telefon, sandsynligvis fordi jeg kom fra et godt lærested.

Men sikken en omvæltning, og nu lærte jeg faget at kende fra en helt anden side. Der var serieproduktion af eksempelvis to

hundrede par manchetknapper på ti timer og syvogfirs "centiminutter". En time var delt ind i hundrede minutter for at ramme akkorden helt præcist. Jeg lærte at koncentrere mig og rubbe neglene, men arbejdet var dødssygt, og til sidst kunne jeg ikke holde akkorden, og gad heller ikke længere.

Jeg stoppede og var en tid tilbage på min fars værksted, hvor jeg bl.a. lavede smykker til en udstilling i Hjørring. Far var målløs over min nye arbejdsdisciplin og spurgte: "Hvad er der sket med dig i København. Du går ud og sætter dig i paviljonen og arbejder koncentreret, til du skal ind og have aftensmad?" Og sådan havde han ganske rigtig aldrig oplevet mig før.

Efter at have arbejdet knap et år i Norge flyttede jeg til Århus, fik eget værksted og samarbejdede med andre kunsthåndværkere, mens Margrethe gjorde sit teologistudium færdigt. Hun fik sit første embede i Thorsager Rundkirke på Djursland, hvor min far sjovt nok havde lavet dåbsregalier og belysning til kirken.

Gennem en årrække faldt det mig svært for alvor at udfolde mig som kunsthåndværker og guldsmed og lave ordentlige

smykker. Men en rejse til Rom i år 2000 skulle gøre en forskel!

Forud havde jeg ryddet skabet og min ordrebog, så jeg var parat til at starte på en frisk, når jeg vendte tilbage, opfyldt af gode idéer.

Jeg så på Roms fantastiske bygningsværker, katedraler, Forum Romanum og Peterskirken. Det var næsten uudholdeligt, for selv om det var så flot, udeblev følelsen af ægte begejstring.

På rejsens næstsidste dag besøgte jeg en udstilling med maleren Kandinsky. Og her oplevede jeg en indre eksplosion, BANG!

Det var en befrielse at opleve den umiddelbarhed Kandinsky lagde i sine værker, og på hjemrejsen var jeg tabt for omverdenen, for jeg tegnede og tegnede smykker, som jeg efterfølgende lavede hjemme på værkstedet.

Siden har jeg lavet "Kandinsky-smykker", som jeg kalder dem!

Min far ville gerne have lavet borgmesterkæden til Jammerbugt Kommune. Det blev imidlertid ikke aktuelt, mens han levede, men han ville helt sikkert have glædet sig over, at det blev mig, der fik opgaven.

Mens jeg var dreng, lavede min far en borgmesterkæde til Otterup Kommune, og jeg husker, at jeg fik lov til at gå lidt til hånde.

Da jeg fik bestillingen, var jeg ikke i tvivl om, at kæden til Jammerbugt Kommune skulle bestå af forbundne kvadratiske led med indlagt emalje. De enkelte led er forskellige: Små fornedet, større hen over skulderen og igen mindre i nakken, for at give et pænt forløb, der ikke "knækker". De åbne trapezeder er med til at give kæden en lethed, og i deres individuelle symbolik refererer de til de lukkede emaljebilleder.

Fra starten forelå der en række ønsker fra kommunens side omkring symbolerne, hvoraf fire skulle repræsentere henholdsvis kultur, natur/fritid, lokalsamfundet og erhverv. De fire "gamle" kommuner repræsenteres ved Pigegarden i Brovst, Den sorte diabas i Fjerritslev, Land Art skulpturen ved rundkørslen i Aabybro og skulpturen, Vækst, i Pandrup. Kommunevåbnet med "fuglen" passer fint ind i sammenhængen, fordi det er enkelt, uden forstyrrende effekt i helheden.

Jeg har anvendt præcis samme teknik, som min far brugte, da han lavede kopien

af Frøslevskrinet, den sønderjyske folkegave til kronprinsparrets bryllup. De enkelte små motiver er udsavet i én sølvplade og har en lille forbindelse til den omkringliggende ramme. Det har betydning, når pladen med det udsavede motiv skal loddes på den underliggende plade, for nu opstår de små rum, som emaljen skal fyldes i. Nogle af detaljerne er bittesmå og stiller store krav, når jeg saver. Men det er min arbejdsmetode, også når jeg laver smykker.

De mange symboler relaterer naturligvis først og fremmest til motiver fra Jammerbugt Kommune. Men hele arbejdsprocessen bærer også præg af en række personlige symboler. De dukkede op undervejs, og har med mig selv og min opvækst at gøre.

Min far og jeg talte altid fag, og med årene oplevede jeg hans stadig stigende respekt for mit håndværk.

Blandt andet lavede jeg en oblåtæske, hvor jeg i stedet for at lave en bundplade og vægge, smedede den op i én rund sølvplade.

Fars kommentar var: "Og så lavede du den i ét stykke, din skiderik!"

Det var virkelig en anerkendelse!

For at anskueliggøre sit forslag, havde Andreas Exner tegnet og udskåret hver eneste led i karton

Med en savklinge, der blot er 1/5 mm bred savs motivet ud i sølvpladen

Det udsavede, transparente motiv

Motivet loddes på sølvplade. Underlaget, en scamlaxsten, tåler 830 grader, der er sølvets smeltepunkt.

Emaljefarverne lægges i de små hulrum med en tynd pensel

Brændingen foregår i en speciel ovn ved en temperatur på 850 grader.

Den høje temperatur forandrer farverne, men i forbindelse med nedkølingen får emaljemotivet de rette nuancer

Fuglen

Centralt placeret i kædens midte ses solen med de fire stråler, der dels symboliserer fortiden og de fire tidligere kommuner, Pandrup, Aabybro, Brovst og Fjerritslev, dels visionerne for fremtiden: Fortsat erhvervsudvikling, øget turisme, fortsat liv i lokalsamfundene og øget befolkningstilvækst.

Før kommunesammenlægningen blev der udskrevet en åben konkurrence om forslag til et nyt kommunevåben.

Af 130 indkomne skitser og tegninger, blev tre forelagt arkivar og seniorforsker Niels G. Bartholdy ved Rigsarkivet, der foretog den endelige udvælgelse. Han var ikke i tvivl. Et forslag fra firmaet Ambizion i Virum, udført af grafikeren, Kjeld Wilms, var klart velegnet, enkelt og tydeligt i formen og opfyldte de heraldiske principper.

Havet symboliseres ved det blå parti og landet ved det grønne. Den hvide fugl symboliserer friheden, favner hele området og markerer Jammerbugtens kystlinie. Den kigger fremad og har overblik, samtidig er der dynamik, fart og luft under vingerne.

"Fuglen", som kommunevåbnet hedder i folkemunde, blev præsenteret på Bratskov den 15. juni 2006.

Landbrug

Af Jammerbugt Kommunes samlede areal på 862 km² bliver ca. 70% dyrket med havre, hvede, rug, byg, raps, majs og kartofler.

Kartoffelavlens er primært centreret i Store Vildmose, hvor ca. 77 km² jord dyrkes fra de store, moderne kartoffelgårde, der leverer Vildmosekartofler til forbrugere i hele landet.

Mosejorden holder på kulden, og det betyder, at kartoffelhøsten i Vildmosen ligger sent i forhold til andre egne, nemlig sidst i juli. Til gengæld er kartofflen kendt for en glat og regelmæssig overflade, fordi den under væksten er beskyttet af den spagnumholdige jord, der gør Vildmosen særlig velegnet til netop kartoffelavl.

Barn i Jammerbugten

Masser af aktiviteter involverer hele familien i Jammerbugten. Der er gode idrætsfaciliteter overalt, og den nære kontakt til naturen betyder, at friluft aktiviteter som ridning, spejderliv, cykelsport, kajakroning m.v. er en naturlig del af børnenes hverdag.

Indlæring foregår ikke kun i skolerne. Aktiviteter i Egnssamlingen i Saltum, Levendegørelse af Bratskov, Bryggergården i Fjerritslev og som på billedet: Vildmoseporten, Gård 18, rummer masser af fortællinger om dengang farfar var dreng. "Kartoffelferie" betød fysisk arbejde for børn i alle aldre, og ord som mobiltelefon, computer og hoppeborg havde endnu ikke fundet vej til "Ordbog over det danske sprog".

Børn elsker historier og i Jammerbugten passer vi godt på vores historie.

Rav

Rav kaldes også "havets guld". Mange myter knytter sig til det forunderlige materiale, der efter at have tilbragt 30-50 millioner år i havet skylles op på stranden og afhængig af størrelsen kan hensætte finderens i en tilstand af lykke og eufori.

Mange oldtidsfund bekræfter, at det ikke kun er i vore dage, ravperler og smykker har været på mode. Hvert eneste stykke er unikt, og farverne varierer fra næsten mat hvid til dyb karamelgylden og transparent. I særlig heldige tilfælde rummer ravstykket en myre, myg eller et andet insekt, der uforvarende blev indfanget af den harpikksdråbe, der flere millioner år senere skulle blive til rav.

Man kan finde rav i opskyllet tang, småkviste og andre lette plantedele ved både Limfjorden og Vesterhavet, allerbedst efter en kraftig storm.

Den industrielle udvikling

Oprindelig var hele Jammerbugt Kommune et bonde- og fiskersamfund, men både Klim Kalkværk og ikke mindst Kaas Briketfabrik lagde grunden til den industrielle udvikling, der siden har fundet sted.

Adskillige former for småindustri blev skabt bl.a. med egnsudviklingsstøtte siden 60'erne, og det helt store gennembrud kom med udviklingen af mobiltelefoner, startende med Dan-call i Pandrup og siden er adskillige andre højt specialiserede virksomheder indenfor især elektronikbranchen kommet til. I mange henseender har området været førende, både hvad angår udvikling, produktion og underleverandører, og man har haft det held, at arbejdskraften altid har været omstillingsparat.

Bundgarnspæle

Som regel er det kun toppen af bundgarnspælene man ser, når de står i systematisk orden for at holde garnet på plads i de lavvandede områder eksempelvis langs Limfjorden, hvor bundgarnsfiskeri finder sted. På fotografiet ligger pælene, klar til brug, på Gjøl Havn. I borgmesterkædens led viser Andreas Exner bundgarnspælene rejst på højkant i en velkendt form. Bemærk, at én af pælene i det trapezformede led er klippet ud i 24 karat guld.

Limfjordsfiskeri

Da forfatteren Hans Kirk i 1925 flyttede ind på Gjøl Kro for at finde inspiration til at skrive romanen "Fiskerne", var det uden tanke for, at den et halvt hundrede år senere skulle danne baggrund for den berømte TV-serie af samme navn.

Dengang var Limfjordsfiskeriet blodig alvor, for det var familiens eksistens, der stod på spil. Tiderne har skiftet, så det i dag fortrinsvis er fritidsfiskere, der sætter garn og ruser langs fjordkysten i Jammerbugten, og det er en anderledes og langt mere afslappet beskæftigelse.

Men i modsætning til tidligere, hvor fiskerne tog alt, hvad der var at få, er der i dag regler og fredningsbestemmelser, der skal overholdes. Seks kasteruser eller tre garn er hvad fritidsfiskeren må sætte ud, bl.a. af hensyn til ålebestanden, der er stærkt reduceret. Men muligheden for fangst at skrubber, sild og den stigende torskebestand gør, at det alligevel er besværet værd at være fritidsfisker i Limfjorden i dag.

Sejlads på fjorden

Drømmen om et sejlskib af større eller mindre dimensioner kan realiseres ved Limfjorden, hvor fritidssejlads af enhver art er en yndet sport.

I kapsejladsen, "Limfjorden rundt", der finder sted hvert år i september, deltager ofte mere end et halvt hundrede gamle træskibe, og mange lægger vejen forbi for at betragte det maleriske skue.

Sommeren igennem gæstes havnene langs Limfjorden af lystsejlere fra både Danmark, Norge, Sverige og Tyskland.

Der er dejligt på landet

Engang kunne en hel familie ernære sig ved et lille landbrug med nogle få tdr. land, 5-6 køer, grise og et par heste.

Den tid er længst forbi. Jordene er købt op eller bortforpagtet, og mange af de tomme ejendomme er i dag ombygget til tidssvarende boliger for moderne familier, der gerne vil nyde friheden og glæden ved naturen.

Ejendommen, der er afbilledet i borgmesterkæden, kunne ligge hvor som helst i Jammerbugt Kommune, men Andreas Exner har valgt at lade sig inspirere af Tranekærvej 121 i Kaas, hvor faderen, Bent Exner, boede og havde sit værksted fra 1981 til sin død i 2006.

Kaas Briketfabrik

Engang skabte tørvegravning både varme og eksistensgrundlag for mange familier, og i 1925 førte idéen om at presse tørvene til briketter til opførelse af Kaas Briketfabrik i Lundergaards Mose.

En voldsom eksplosionsulykke i sommeren 1933 kostede to mand livet, men allerede i november samme år stod et nyt, moderne fabriksanlæg klar. Under 2. verdenskrig var produktionen på sit højeste og fabrikken beskæftigede sekshundrede mand. Men i løbet af 50'erne vandt andre fyringsformer, bl.a. olie, indpas, og da der samtidig opstod mangel på tørv, blev fabrikken lukket den 1. april 1966.

Siden har de markante bygninger stået som et monument over en svunden tid. Hærværk og tidens tand har medført, at briketfabrikken nu nærmest ligger hen som en ruin. Men de senere år har lokale kræfter, anført af Leo Kristensen fra Moselauget, arbejdet ihærdigt for en redningsplan, der skal sikre "Briketten", som den hedder i daglig tale. Om det bliver som museum, kulturhus eller noget helt tredje er der endnu ikke truffet beslutning om.

Lyngmøllen ved Grønnestrand

Ved Grønnestrand står Danmarks eneste tilbageværende lyngklædte vindmølle, der blev opført i 1876.

Møllen ligger i et naturskønt område tæt ved stranden og med udsigt til Svinklovene. En nærliggende mindesten markerer Kong Frederik VI's besøg i 1824, og i begejstring over området skal kongen have udtalt: "Denne plet er den skønneste i mit rige!" En påstand, der end ikke i dag står uimodsagt af hverken lokalbefolkning eller områdets mange turister.

Lyngmøllen var i drift og til gavn for omkringliggende gårde indtil 1930'erne. Men uden kontinuerlig vedligeholdelse forfaldt den gamle mølle, indtil lokale beboere tog initiativ til at danne den selvejende institution "Grønnestrand Mølle", og i 1989 gennemgik møllen en omfattende restaurering under Nationalmuseets bevågenhed.

Møllevingerne blev beskadiget under en storm i januar 2005, men allerede året efter blev Lyngmøllen forsynet med nye vinger, udført i lærketræ.

Klim Kalkovn

Gennem århundreder har beboerne ved kalkbruddet ved Klim Bjerg haft ret til frit at hente limsten til anvendelse som byggemateriale. Det hårde arbejde med først at bryde stene i kalkbruddet og siden save dem ud blev ofte udført af fattige husmænd og fiskere, der på den måde skaffede familien en ekstra indtægt.

Kalken i undergrunden betød en opblomstring for Klim. Efterhånden som behovet for limsten døde ud, kom der for alvor gang i fremstilling af kalk til mørtel, kalkning af huse og gødning, og omkring 1900-tallet var der knap en halv snes kalkværker i området.

Kalkværksdriften strakte sig over en periode på ca. 100 år, indtil det sidste kalkværk lukkede i 1977. Men efter at Klim Håndværker- og Borgerforening i 1992 erfarede, at den gamle bygning med kalkovnen var den eneste tilbageværende af sin art i Danmark, blev der senere ved hjælp af fondsmidler og Fjerritslev Kommune påbegyndt en restaurering af den nu fredede kalkovn, så den i dag fremstår som en velbesøgt udstillingsbygning.

Skibsvraget ved Blokhus

Ét af Jammerbugtens mange forlis fandt sted i vinteren 1882, da den norske bark "DE TRE VENNER" af Kristiania forliste i en orkanagtig storm ud for Blokhus' kyst. Redningsaktionen varede hele syv timer, men efter flere mislykkede forsøg og mobilisering af de allersidste kræfter lykkedes det de lokale redningsmænd at redde den otte mand store besætning.

Efter mere end 125 år er der stadig synlige minder om den dramatiske nat, hvor redningsmændene satte deres eget liv på spil for at redde de nødstedte søfolk. Vraget af "DE TRE VENNER", der ligger et par hundrede meter nord for Pirupshvarre, dukker af og til frem af sit sandskjul, især når vinterstormene raser og bølgerne skyller sandet væk, så den gamle trækonstruktion blotlægges, og historien manifesterer sig i nutiden.

Den sorte diabas

Det var i forbindelse med en byfornyelse, at Handelsstandsforeningen i den tidligere Fjerritslev Kommune besluttede at bidrage med en kunstnerisk udsmykning til byens forskønnelse.

Man nedsatte en kunstkomité, der via sponsorater fra lokale virksomheder, butikker og enkelte private fik skabt økonomisk basis for indkøb af en skulptur til opstilling på byens torv.

Valget faldt på en sort diabas, en vulkansk stenart, der i rå form er mørk grå, men som efter slibning bliver sort og blank. Skulpturen er udført af den svenske skulptør, Claes Hake, og blev afsløret på byens torv den 21. juli 2007.

Blåt og grønt

De to farver præger hele Jammerbugt Kommune. Havet, fjorden og himlens skiftende blå i samspil med naturens uendelige farvepalet i alle nuancer af grønt.

Morænelandskabet ved Saltum, Kettrup Bjerge ved Ingstrup, Svinklovene ved Grønne Strand er yndede udflugtsmål for både lokalbefolkning og turister. Det samme gælder Vildmosen, Vejlerne, skovene og klitplantagerne, og her er plads til alle, for hele 13,5% af kommunens areal er dækket af skov. Som det fremgår af billedet har også det flade englandskab ved Ryå sin maleriske charme.

Den grønne peridot og den blå calcedon er valgt ud fra farverne i kommunevåbnet.

"Især var det vanskeligt at finde den helt rigtige blå nuance, fortæller Andreas Exner.

Til sidst kontaktede jeg en stenforhandler i Tyskland, og måtte omhyggeligt stave J a m m e r b u g t, så han på kommunens hjemmeside præcis kunne se farven i kommunevåbnet.

Og nu endelig lykkedes det af finde den helt rigtige sten!"

Landart Nordstjernen

Kører man fra Aalborg mod nordvest ad hovedvej 55 til Jammerbugt Kommune, kommer man til en bemærkelsesværdige rundkørsel ved Aabybro.

Den store, skulpturelle udsmykning, "Landart Nordstjernen", består af fyre græsklædte høje, der hver er 12 meter i diameter og 2 meter høje. I udkanten er placeret en atten tons tung jernskulptur, "Nordstjernen", i form af to store halvkugler. Står man på jorden under skulpturen, kan man se op gennem en rørformet kile, der gør det muligt at observere selve "Nordstjernen" på nattehimlen.

Kunstneren bag værket er billedhuggeren Kurt Tegtmeier, der har ladet sig inspirere af sandets mønstre på stranden. Lokalt fik værket hurtigt den kærlige betegnelse "pæretærten".

Kunstværket, der blev indviet i 2004, er finansieret af Aabybro Kommune, Spar Nord Fonden og Statens Kunstfond.

Husby Hole

Nær Fjerritslev ligger et område med ti fredede gravhøje, hvor-af Skårhøj er den største. Her ligger også Husby Hole.

Stednavnet Husby har sin oprindelse tilbage i vikingetiden, og "hole" betyder hulning/hulvej, som der er flere af i området, og én af de meget gamle veje fører fra Husby op mod Skårhøj i nord.

I begyndelsen af 1440'erne var der strid mellem kirken og adelen om kongemagten. Flere steder i landet gav det anledning til bondeoprør mod adelvældet, og de afgørende slag udkæmpedes i 1467 i Hanherred, bl.a. ved Sct. Jørgensbjerg, ca. 1 km. syd for Husby Hole.

Mellem 600 og 2000 mand menes at være faldet i slagene, hvilket bekræftes af en række arkæologiske fund. Bl.a. fandt man i 1964 en stor grav, fyldt med menneskeknogler, sandsynligvis rester af de oprørske bønder.

Besættelsen af Danmark i 1940-45 forstærkede ønsket om at markere 500-året for oprøret, og i 1943 lykkedes det at indsamle midler til at rejse den store sten ved holen.

Vækst

Skulpturen "Vækst" symboliserer den industrielle vækst i Pandrup og blev i 1993 rejst på et grønt areal, hjørnet af hovedvej 55 og Sigsgaardsvej, som er indkørslen til industrikvarteret i Pandrup.

"Vækst" er udført af guldsmed Bent Exner i cortinstål, rustfrit stål med lueforyldt vejrhane, og i bogen "Guldsmeden", redigeret af Ole Wivel i 1996, beskriver Exner skulpturen således:

"Jeg har et smykke her i Pandrup, en tretten meter høj skulptur, en gevaldig vækst i rust og glinsende stål med en guldhane som galer over land og by. Gevæksten er et smykke, lavet på samme måde som dem man ser i mine montrer. Der bør være et dramatisk budskab i det store smykke såvel som i de små.

I samarbejde med jernsmedene Poul, Kaj og Bent fik vi svejset, bygget og boltet og så det rejste sig som et blomstrende træ."

Saltum Kirke

Jammerbugt provsti omfatter hele 30 sognekirker.

Kommunens største landsbykirke ligger syd for Tinghøj (det gamle tingsted ved Saltum) og har tidligere været herredskirke og opbevaringssted for herredets arkiv. Kirken er opført midt i 1100-tallet og ombygget i 1450. I den forbindelse blev det oprindelige tårn revet ned, den nederste del af tårnet blev lagt til kirken og et nyt tårn blev opført.

Saltum Kirke gennemgik en større restaurering i 1959.

I altertavlen indgår figurer, der blev fundet på kirkens loft i 1887. Figurerne er dateret til ca. 1470 og bærer stadig spor af den oprindelige bemaling.

Kalkmalerierne i Saltum Kirke stammer fra ca. 1520, og mellem det fornemt udførte rankeværk skjuler der sig en række forskelligartede figurer af ukendt oprindelse. Der er ikke tale om religiøse motiver, snarere en fabelverden, der måske relaterede til tidens talesprog for 500 år siden.

I 2008 blev der opført ny sognegård og præstebolig ved Saltum Kirke.

Skulpturer i landskabet

På udsatte steder i Jammerbugten gør vestenvinden den kunstneriske indsats for at forme og skabe træer, der nægter at lade sig knække, men bøjer sig som skulpturer i landskabet.

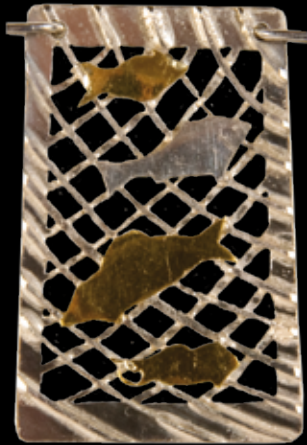

Ryå

Ryå er Vendsyssels længste å. Den har sit udspring ved Hølum ved den nordlige del af Jyske ås, og herfra snor den sig 60 km. gennem landskabet frem til udløbet i Limfjorden ved Haldager. Ca. 25 km. af åen løber indenfor Jammerbugt Kommune. Visse steder når dybden hele 3 meter, og selv om åens bredder mange steder er utilgængelige, gør bestanden af bl.a. havørred og aborre Ryå til en eftertragtet lokalitet for lystfiskeri.

Frisk fisk

Sundhedsstyrelsens anbefaling om, at man bør spise fisk flere gange om ugen, er ikke svær at overholde i Jammerbugt Kommune.

Hvis man ikke selv er "ude med snøren", kan friskfanget fisk købes året rundt.

Kystfiskeri fra Thorupstrand

Thorupstrand er ét af de få steder langs Vestkysten, hvor fiskerkutterne stadig trækkes op på stranden ved hjælp af spil eller en traktor. Og selv om fiskerne er hårdtarbejdende folk, der ikke gør noget for underholdningens skyld, er der ofte tilskuere, der med undren betragter det maleriske skue, når et blåmalet fiskerfartøj glider gennem strandsandet og ud i havet.

Det er "gammeldags" fiskeri, der drives fra de seksten kuttere i Thorupstrand. De små fiskerbåde er langt mere skånsomme mod havbund og fiskebestand end de store, moderne fartøjer, der har forårsaget de skrappe restriktioner og bestemmelser bl.a. fra EU, som i dag truer kystfiskeriets eksistens.

I alt er tredive – fyrre mand beskæftiget ved fiskeriet i Thorupstrand.

Brovst Pigegarde

De blå/hvide uniformer, ledsaget af fløjter, blæsere og trommer varsler en festlig anledning overalt, hvor Brovst Pigegarde kommer frem.

Garden blev grundlagt i Brovst i 1964. I dag kan piger fra hele Jammerbugten søge optagelse fra de er 9 år. Den specielle korpsånd skaber et fantastisk sammenhold mellem de ca. halvfjers piger på tværs af aldersgrupperne. De store piger hjælper til med at opdrage de små, og de er tæt forbundne, når garden er langt hjemmefra på én af de mange rejser i ind- og udland, der bl. a. er gået til Italien, Spanien, Kroatien og Malaysia, hvor ca. halvtreds af pigerne i 2008 deltog i et to-ugers stævne og sikrede sig en flot placering.

Det er de færreste danske byer, der har en garde på så højt et niveau som Brovst Pigegarde. Men de kommer ikke soven- de til deres succes. Det kræver ikke et særligt musikalsk talent at blive en del af garden. Lysten skal være drivkraften, og så skal pigerne indordne sig den faste disciplin, der er ét af kode- ordene for den populære pigegarde.

Herregården Bratskov

Bratskovs historie går helt tilbage til 1300-tallet. Men den ståtelige hovedbygning, vi kender i dag, blev opført ca. 1550 af Jens Nielsen Rotfeld, og frem til midten af 1940'erne blev Bratskov drevet som landbrug.

De seneste ejere brugte stedet som sommerbolig gennem 25 år. Men bygningerne var forfaldne, da den gamle herregård blev overtaget og istandsat af Brovst Kommune i 1976. Siden har Bratskov dannet ramme om et aktivt kulturliv med udstillinger, foredrag og koncerter, såvel inden døre som på den lukkede, brolagte gårdsplads. Den tilstødende park er et yndet udflugtsmål, og her holdes bl.a. 1. maj møder og udendørs sommerkoncerter.

Kommunens borgere kan mod et beskedent vederlag leje Bratskov til private sammenkomster, og de historiske fredede rammer bliver ofte anvendt til borgerlige velser og bryllupsfester.

Sidefløjene fra henholdsvis 1660 og 1820 rummer dels det lokale turistbureau, dels et lille lokalt museum og en række udstillingsrum.

Blokhus

Stilheden sænker sig over Blokhus Strand, når sommeren går på hæld, aftenlyset bliver gyldent, skyggerne lange og bade-gæsterne få. Tilbage er kun erindringen om det brogede liv af mennesker og biler, der fylder stranden på en sommerdag.

Trygfonden opstiller hvert år i ugerne 27 til 34 de bemandede livreddertårne ved 22 danske strande heriblandt Blokhus. Et andet karakteristisk syn er de 47 hvidmalede badehuse, der må stå på stranden fra 1. maj til udgangen af september.

Men Sømærket står der hele året. Den oprindelige "Blokhus Baake" blev jævnet med jorden af tyskerne i 1944, men blev genopført som byens vartegn den 3. juni 2006 efter en ihærdig indsats fra en række bestyrelsesmedlemmer i Blokhus og Omegns Grundejerforening, med Harald Klitgaard i spidsen.

Grundejerforeningen gør en stor indsats for at genetablere en del af det historiske Blokhus, og det er også foreningens for-tjeneste, at byens redningsstation, der ligeledes blev sprængt i 1944, blev genopført i 2009, der også var året hvor byens gamle kanon vendte tilbage.

Marehalm

Navnet leder tanken hen på det latinske mare = hav, for den høje græsart er udbredt langs kysterne i hele Nord- og Vesteuropa.

Rodnettet af krybende jordstængler medvirker til at holde på sandet i klitterne. Bladene er grågrønne, stive og flade, og blomstringen, der finder sted i juni/juli består af småaks, der sidder parvis i enden af strået.

Præsentation af borgmesterkæden

Torsdag den 27. marts 2009 blev borgmesterkæden officielt overdraget Jammerbugt Kommune. Det skete ved en festlig sammenkomst med champagne og kransekage i Byrådssalen. Blandt de indbudte gæster var samtlige medlemmer af kommunalbestyrelsen, repræsentanter for den kommunale administration, erhvervslivet samt pressen.

De enkelte led i borgmesterkæden blev vist på et lærred, mens Andreas Exner fortalte om historierne og inspirationen bag.

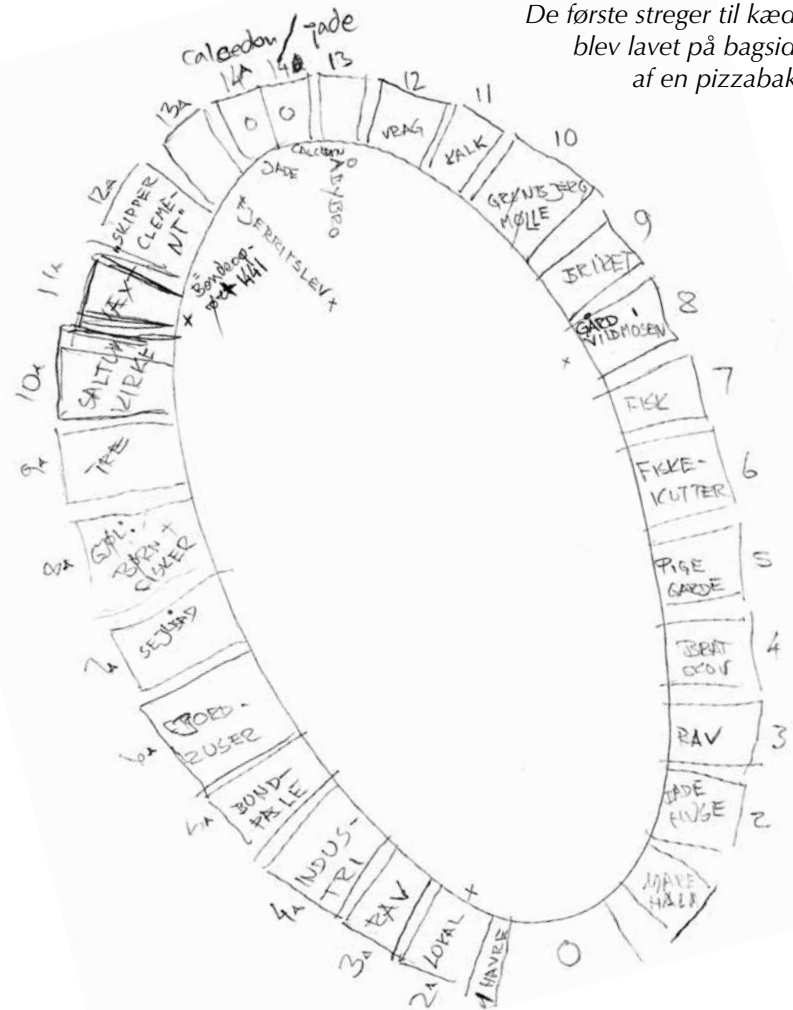

Formand for Erhvervsforeningen Brian Bertelsen, guldsmed Andreas Exner, borgmester Mogens Gade og snedkermester Lars Eriksen.

De første streger til kæden blev lavet på bagsiden af en pizzabakke

Udgivet af Jammerbugt Kommune

Idé og tekst: Grethe Rolle

Foto: Torben Agersted

Foto briketfabrik: Leo Kristensen

Foto kæde: Trio Foto

Grafisk tilrettelæggelse: Aabybro Posten

Tryk: Aabybro Bogtrykkeri

JAMMERBUGT KOMMUNE